



Sygn. akt V KK 192/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 września 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Matras (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Michał Laskowski

SSN Barbara Skoczowska

Protokolant Katarzyna Wępa

w sprawie **A. S.**

skazanej wyrokiem łącznym

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 20 września 2017 r.,

kasacji, wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości- Prokuratora Generalnego
od wyroku Sądu Rejonowego w P.

z dnia 26 czerwca 2013 r., sygn. akt VI K (...)

I. Uchyla zaskarżony wyrok w całości i:

- na podstawie art. 17 § 7 postępowanie w przedmiocie kary łącznej umarza w zakresie rozstrzygnięć zawartych w pkt 1 i 2 zaskarżonego wyroku, a wydatkami postępowania w tym zakresie obciąża Skarb Państwa;
- sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w P. w zakresie orzeczenia kary łącznej co do skazań opisanych w pkt 3 uchylonego wyroku;

II. wydatkami postępowania kasacyjnego obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w P. VI Wydział Karny w sprawie o sygn. akt VI K (...) orzekając w trybie wyroku łącznego wobec A. S., skazanej:

„I. Wyrokiem Sądu Rejonowego w P. z dnia 24.10.2003 r. sygn. akt IV K (...) /03 za czyn z art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. dokonany w dniach 16.12.2002 r. i 02.01.2003 r. i z art. 286 § 1 k.k. i art. 270 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. dokonany 14.08.2002 r. na kary odpowiednio: 20 stawek dziennych grzywny po 25 zł. i 30 stawek dziennych grzywny po 25 zł., które to kary sprowadzono do kary łącznej grzywny 40 stawek dziennych po 25 zł.,

II. Wyrokiem Sądu Rejonowego w P. z dnia 31.05.2004 r. sygn. akt IV K (...) /02 za czyn z art. 270 § 1 k.k. dokonany od 01.01.2000 r. do 22.03.2002 r. i z art. 284 § 2 k.k. dokonany od 01.01.2000 r. do 22.03.2002 r. na kary odpowiednio 10 miesięcy pozbawienia wolności i 1 roku pozbawienia wolności, które to kary sprowadzono do kary łącznej 1 roku i 6 miesięcy z warunkowym zawieszeniem wykonania na okres 4 lat próby oraz karę grzywny w wysokości 40 stawek dziennych po 20 zł, przy czym postanowieniem Sądu Rejonowego - w P. z dnia 5.09.2008 r. zarządzono wykonanie warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności;

III. Wyrokiem Sądu Rejonowego w P. z dnia 09.07.2004 r. sygn. akt IV Ks (...) /04 za czyn z art. 83 k.k.s. dokonany od 18.02.2003 r. do 08.08.2003 r. na karę grzywny 30 stawek dziennych po 50 zł,

IV. Wyrokiem Sądu Rejonowego w P. z dnia 20.02.2008 r. sygn. akt VIK (...) /08 za czyn z art. 218 § 1 k.k. dokonany od 11.12.2006 r. do 25.05.2007 r. i z art. 225 § 2 k.k. na kary odpowiednio po 8 miesięcy pozbawienia wolności, które to kary sprowadzono do kary łącznej 1 roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania na okres 3 lat próby i karę grzywny w wysokości 40 stawek dziennych po 20 zł., przy czym postanowieniem Sądu Rejonowego w P. z dnia 5.10.2010 r. zarządzono wykonanie warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności,

V. Wyrokiem Sądu Rejonowego w P. z dnia 18.05.2009 r. sygn. akt VI K (...) /08 za czyn z art. 218 § 1 k.k. dokonany od czerwca 2005 r. do marca 2008 r. i z art. 218 § 1 k.k. i art. 284 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. na kary odpowiednio 1

roku i 4 miesiące pozbawienia wolności oraz 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności, które to kary sprowadzono do kary łącznej 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania na okres 5 lat próby, przy czym postanowieniem Sądu Rejonowego w P. z dnia 28.07.2011 r. zarządzono wykonanie warunkowo zawieszonych kar pozbawienia wolności; następnie postanowieniem Sądu Okręgowego w P. z 31 maja 2012 r. wydanym w sprawie XVII Ko (...)/11 wznowiono postępowanie karne co do czynu przypisanego w pkt. 1 i uchylono wyrok w tej części przekazując sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w P.. Wyrokiem Sądu Rejonowego - w P. z dnia 31 lipca 2012 r. wydanym w sprawie VI K (...)/12 umorzono postępowanie wobec A. S. o ten czy, tj. przestępstwo z art. 218 § 1 k.k. za które wcześniej wymierzono karę 1 roku i 4 miesiące pozbawienia wolności;

VI. Wyrokiem Sądu Rejonowego w Radomiu z dnia 28.04.2010 r., sygn. akt VIII K (...)/10 za czyn z art. 219 w zw. z art. 12 k.k. dokonany od 03.09.2007 r. do 30.11.2008 r. na karę 5 miesięcy pozbawienia wolności,

VII. Wyrokiem Sądu Rejonowego w P. z dnia 24.09.2010 r. sygn. akt VIK(...)/10 za czyn z art. 218 § 1 k.k. dokonany od 01.02.2004 r. do 31.07.2007 r. i z art. 219 k.k. dokonany od 01.03.2007 r. do 31.07.2007 r. na kary odpowiednio po 12 miesięcy ograniczenia wolności, które to kary sprowadzono do kary łącznej 18 miesięcy ograniczenia wolności”

orzekł, w sposób następujący:

„1. Na podstawie art. 569 § 1 k.p.k. oraz art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. łączy orzeczone wobec A. S. w wyrokach o sygn. IV K (...)/03, IV K (...)/02 i IV Ks (...)/04 kary grzywny i wymierza karę łączną grzywny w wysokości 70 (siedemdziesiąt) stawek dziennych, każda po 25 (dwadzieścia pięć) złotych, a w pozostałym zakresie wyroki podlegają odrębnemu wykonaniu;

2. Na podstawie art. 569 § 1 k.k. oraz art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k., w miejsce wyżej orzeczonych kar pozbawienia wolności wymierzonych wyrokami o sygnaturach VI K (...)/08 oraz VI K (...)/10 części wstępnej wyroku, orzeka karę łączną pozbawienia wolności w wymiarze 1 (jeden) roku i 2 (dwa) miesiące, a w pozostałym zakresie wyroki podlegają odrębnemu wykonaniu;

3. Na podstawie art. 569 § 1 k.k. oraz art 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k., w miejsce wyżej orzeczonych kar pozbawienia wolności wymierzonych wyrokami o sygnaturach VI K (...)/08 oraz VUI K (...)/10 części wstępnej wyroku, orzeka karę łączną pozbawienia wolności w wymiarze 2 (dwa) lat i 2 (dwa) miesięcy, a w pozostałym zakresie wyroki podlegają odrębnemu wykonaniu;

4. Na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. zwalnia skazaną od zwrotu Skarbowi Państwa wyłożonych kosztów sądowych i opłaty.”

Wyrok ten nie został zaskarżony i uprawomocnił się z dniem 4 lipca 2013 r. Od tego wyroku kasację na korzyść skazanej wniosł Minister Sprawiedliwości - Prokurator Generalny. Zaskarżając wyrok w zakresie rozstrzygnięć zawartych w jego pkt 1, 2 i 3, na zasadzie art. 523 § 1 k.p.k., art. 526 § 1 k.p.k. oraz art. 537 § 1 i 2 k.p.k. zarzucił wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa:

„1/ procesowego a mianowicie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., polegające na wydaniu wyroku łącznego, obejmującego w jego pkt 1 skazania na kary grzywny, orzeczone wobec A. S. wyrokami Sądu Rejonowego w P. o sygn. akt IV K (...)/03, IV K (...)/02 i IV Ks (...)/04 oraz w jego pkt 2 na kary pozbawienia wolności, orzeczone wobec skazanej wyrokami Sądu Rejonowego w P. o sygn. akt VI K (...)/08 i VI K (...)/10 pomimo istnienia ujemnej przesłanki procesowej w postaci powagi rzeczy osądzonej, albowiem skazania te zostały wcześniej objęte prawomocnym wyrokiem łącznym Sądu Rejonowego w P. z dnia 23 maja 2012 r. o sygn. akt VI K (...)/12, co stanowi w powyższym zakresie bezwzględną przyczynę uchylenia orzeczenia, określoną w art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k.,

2/ materialnego, a mianowicie art. 86 § 1 k.k., polegające na orzeczeniu w pkt 3 wyroku łącznego, w wyniku połączenia kar pozbawienia wolności w rozmiarze 1 roku i 6 miesięcy, wymierzonej na mocy wyroku Sądu Rejonowego w P. o sygn. akt VI K (...)/08 oraz 5 miesięcy, pozbawienia wolności, wymierzonej na mocy wyroku tego Sądu o sygn. akt VIII K (...)/10, kary łącznej 2 lat i 2 miesięcy pozbawienia wolności, to jest w rozmiarze przewyższającym sumę podlegających łączeniu kar jednostkowych.”

Podnosząc te zarzuty skarżący wniosł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i o umorzenie na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. postępowania w zakresie

rozstrzygnięć zawartych w pkt 1 i 2 oraz o przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w P. w zakresie rozstrzygnięcia zawartego w pkt 3.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jako oczywiście zasadna podlegała uwzględnieniu w trybie określonym w art. 535 § 5 k.p.k. albowiem oba podniesione w niej zarzuty są oczywiście trafne. Z treści wydanego przez Sąd Rejonowy w dniu 23 maja 2012 r., w sprawie sygn. akt VI K (...)/12, wyroku łącznego, wynika, że sąd ten w pkt 1 i 2 wyroku orzekł co do tych samych prawomocnie orzeczonych kar grzywny oraz pozbawienia wolności, co w obecnie zaskarżonym kasacją wyroku (pkt 1 i 2). W zakresie tych dwóch rozstrzygnięć wyrok wydany w sprawie o sygn. akt VI K (...)/12 był prawomocny w dacie wydania wyroku w sprawie o sygn. akt VI K (...), a zatem orzekanie co do tego samego układu orzeczonych kar za zbiegające się przestępstwa wymienione w pkt 1 i 2 w wyroku wydanym w sprawie sygn. akt VI K (...) było nieuprawnione i stanowiło o rażącym naruszeniu art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. Bezsporne jest bowiem, że wyrok łączny wydany w sprawie VI K (...)/12 nie został wzruszony w zakresie tych rozstrzygnięć na skutek wznowienia postępowania w sprawie o sygn. akt XVII Ko (...)/11 Sądu Okręgowego w P., albowiem wznowienie postępowania obejmowało li tylko rozstrzygnięcie zawarte w pkt 3 wyroku łącznego Sądu Rejonowego w sprawie VI K (...)/12, a dotyczące skazania w sprawie VI K (...)/08 (postanowienie Sądu Okręgowego w P. z dnia 31 maja 2012 r., XVII Ko (...)/11; k. 607-615 akt sprawy VI K (...)/12 Sądu Rejonowego). To zatem tylko w zakresie rozstrzygnięcia zawartego w pkt 3 wyroku łącznego wydanego przez Sąd Rejonowy w sprawie sygn. akt VI K (...)/12 kara łączna przestała istnieć (art. 575 § 2 k.p.k. – uchwała siedmiu sędziów SN z dnia 29 października 2012 r., I KZP 15/12, OSNKW 2012, nr 11, poz. 111; postanowienie SN z dnia 27 stycznia 2017 r., V KK 315/16, Lex nr 2203537). W pozostałym zakresie, tj. w zakresie rozstrzygnięć zawartych w pkt 1 i 2 wyroku wydanego w sprawie VI K (...)/12 nie doszło do wzruszenia prawomocności tych węzłów kary łącznej pozbawienia wolności i grzywny. Przypomnieć bowiem trzeba, że w wyroku łącznym może dojść (i najczęściej dochodzi – uw. SN) do orzekania kilku kar łącznych za kilka zbiegających się przestępstw. Każda z tak orzeczonych kar łącznych stanowi od

strony prawno-materialnej odrębny „wyrok łączny”, albowiem to właśnie wyrok łączny jest instytucją, która pozwala orzec karę łączną za kilka kar orzeczonych za zbiegające się przestępstwa, a to, że takich zbiegów jest najczęściej więcej niż jeden, tworzy sytuację, iż w formalnie jednym wyroku łącznym zawartych jest kilka „wyroków łącznych” rozumianych jako orzeczona kara łączna za określony zbieg przestępstw (J. Matras, glosa do postanowienia SN z dnia 30 września 2010 r., I KZP 14/10, OSP 2011, nr 1, poz. 2, s. 9 i nast.). W takiej więc sytuacji Sąd Rejonowy procedując w przedmiocie wyroku łącznego w sprawie o sygn. akt VI K (...) nie mógł ponownie orzekać co do zbiegu kar grzywny wymierzonych za przestępstwa osądzone w sprawach Sądu Rejonowego w P. o sygn. akt IV K (...) /03, IV KK (...) /02 i IV Ks (...) /04, albowiem węzeł kary łącznej grzywny miał walor prawomocności wynikającej z uprzedniego orzeczenia kary łącznej w sprawie VI K (...) /12 Sądu Rejonowego (pkt 1 wyroku). Nie mógł także orzekać co do kary łącznej obejmującej skazania na kary pozbawienia wolności w sprawach Sądu Rejonowego P. o sygn. akt VI K (...) /08 i VI K (...) /10, albowiem kara łączna pozbawienia wolności została orzeczona już wcześniej w pkt 2 wyroku Sądu Rejonowego w sprawie VI K (...) /12, a jej prawomocność nie została wzruszona przed datą orzekania w sprawie VI K (...). W tym układzie procesowym doszło więc do naruszenia przepisu art. 17 § 1 pkt 7 *in principio* k.p.k., tj. orzekania pomimo istnienia prawomocnego orzeczenia w tym samym przedmiocie (*res iudicata*). Jest także bezsporne, że w dyspozycji przepisu art. 575 § 1 k.p.k. nie unormowano sytuacji, aby to ponowny wyrok łączny, wydany z rażącym naruszeniem zakazu z art. 17 § 1 k.p.k. (co do tego samego zbiegu kar, co do którego już uprzednio wydano prawomocny wyrok), mógł prowadzić do utraty mocy poprzednio wydanego wyroku, nawet jeżeli orzeka taką samą karę (por. przekonywujący wywód w wyroku SN z dnia 30 listopada 2011 r., II KK 149/11, OSNKW 2011, nr 12, poz. 113). Do naruszenia przepisu art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. nie doszłoby tylko wtedy, gdyby procedując w trybie wyroku łącznego w nowym układzie skazań (pojawiało się nowe skazanie, nieuwzględnione we wcześniej wydanym wyroku łącznym), sąd *meriti* węzłem kary łącznej połączyłby kary wymierzone za czyny objęte poprzednim węzłem kary łącznej oraz jakąkolwiek karę – podlegającą połączeniu – za nowe (nieobjęte poprzednim postępowaniem w przedmiocie wyroku łącznego)

przestępstwo. Taka sytuacja w niniejszej sprawie w zakresie rozstrzygnięć w pkt 1 i 2 zaskarżonego kasacją wyroku nie miała miejsca. W konsekwencji należało zaskarżony wyrok w tym zakresie uchylić i postępowanie karne na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. umorzyć, a wydatkami w tym zakresie obciążyć Skarb Państwa.

Trafny jest także drugi zarzut kasacji. Węzłem kary łącznej objęto w pkt 3 wyroku łącznego dwie kary. Karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności orzeczoną za przestępstwo z art. 284 § 1 k.k. (sprawa o sygn. akt VI K (...)/08 - Sąd Rejonowy) oraz karę 5 miesięcy pozbawienia wolności orzeczoną wyrokiem Sądu Rejonowego w R. z dnia 28 kwietnia 2010 r., sygn. akt VIII K (...)/10. Maksymalna kara pozbawienia wolności jaka mogła być orzeczona w sposób zgodny z prawem, tj. z normą art. 86 § 1 k.k., to kara roku i 11 miesięcy pozbawienia wolności. Tymczasem, orzeczono karę dwóch lat i dwóch miesięcy pozbawienia wolności. Wobec rażącego naruszenia normy zawartej w art. 86 § 1 k.k. należało zaskarżony wyrok uchylić także i w tej części. W kontekście orzeczenia następczego proponowanego przez skarżącego, trzeba stwierdzić, iż sytuacja procesowa w sprawie V K (...)/08 nie została opisana zgodnie z rzeczywistością ani przez sąd *meriti* ani też przez Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego. Otóż postanowieniem z dnia 8 czerwca 2011 r. w sprawie VI Ko (...)/11 Sąd Rejonowy zarządził wykonanie kary 2 lat pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w sprawie VI K (...)/08 (k. 134 akt VI Ko (...)/11). Postanowienie to uprawomocniło się w dniu 28 lipca 2011 r., kiedy to Sąd Okręgowy w P., w sprawie V Kzw (...)/11, utrzymał je w mocy rozpoznając zażalenie skazanej (k. 163 akt VI Ko (...)/11). W wyniku wznowienia postępowania w sprawie o sygn. akt VI K (...)/08 przez Sąd Okręgowy w P. (postanowienie z dnia 31 maja 2012 r., XVII Ko (...)/11 – k. 607-615 akt VI K (...)/12 – wcześniej VI K (...)/08) uchylony został wyrok Sądu Rejonowego z dnia 18 maja 2009 r. w sprawie VI K (...)/08 w zakresie czynu z art. 218 § 1 k.k. i w tym zakresie sprawa została przekazana do ponownego rozpoznania temu sądowi, co skutkowało następnie umorzeniem postępowania o ten czyn (wyrok Sądu Rejonowego z dnia 31 lipca 2012 r., sygn. akt VI K (...)/12 – k. (...)). Następnie na podstawie art. 24 § 1 k.k.w. Sąd Rejonowy postanowieniem z dnia 14 czerwca 2012 r., sygn. akt VI Ko (...)/11, uchylił postanowienie z dnia 8 czerwca 2011 r. o zarządzeniu wykonania kary dwóch lat pozbawienia wolności

orzeczonej w sprawie VI K (...)/08, przywołując w uzasadnieniu – jako powód takiego rozstrzygnięcia wznowienie postępowania w sprawie VI K (...)/08 (k. (...) - 183 akt VI Ko (...) /11). Obecnie w kontekście tego postanowienia jawi się zasadniczy problem, czy orzeczona kara roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności w sprawie VI K (...)/08 ma charakter kary bezwzględnej, czy też kary, której wykonanie warunkowo zawieszono na okres 5 lat, a jeśli tak, to czy okres próby biegnie na nowo, zważywszy na zmianę jej statusu, czy też w dalszym ciągu, od dnia uprawomocnienia się postanowienia z dnia 14 czerwca 2012 r. Podkreślić trzeba także, że zastosowanie trybu z art. 24 § 1 k.k.w. z uwagi na zmianę stanu prawnego (wznowienie postępowania i uchylenie wyroku w części) w zakresie kary podlegającej wykonaniu (podlegała wykonaniu tylko kara roku i sześciu miesięcy pozbawienia wolności, a zarządzono wykonanie kary w wymiarze dwóch lat - uw. SN) może budzić bardzo poważne wątpliwości (por. np. postanowienie SN z dnia 23 kwietnia 2015 r., II KK 100/15, OSNKW 2015/10/81). Wskazuje się bowiem, że na gruncie art. 24 § 1 k.k.w. chodzi o ujawnienie się bądź zaistnienie takich okoliczności, dotyczących ustawowych podstaw podlegającego reformacji orzeczenia, które - gdyby były znane lub istniały w czasie jego wydawania - spowodowałyby wydanie postanowienia innej treści niż to, które wówczas zapadło; zatem są to tylko takie okoliczności, które mogą w istotny sposób rzutować na treść konkretnego rozstrzygnięcia, wydanego wcześniej w postępowaniu wykonawczym na podstawie przepisów Kodeksu karnego wykonawczego, a nie w ogóle na sytuację skazanego w tym postępowaniu (por. postanowienie SN z dnia 21 kwietnia 2011 r., V KK 60/11, LEX nr 846397). Wydaje się, że wystarczające było w tym zakresie zastosowanie trybu z art. 13 § 1 k.k.w. Wobec konieczności rozstrzygnięcia przez sąd *meriti* jaki charakter ma obecnie kara roku i sześciu miesięcy pozbawienia wolności orzeczona w sprawie VI K (...)/08 (bezwzględna, czy z warunkowym zawieszeniem jej wykonania; w tym ostatnim wypadku orzeczenie kary łącznej jako kary bezwzględnej nie jawi się jako możliwe – na tle czynów przed dniem 8.06.2010 r.), konieczne jest uchylenie wyroku w tym zakresie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji.

Z tych wszystkich powodów należało orzec jak w wyroku.

r.g.